

บทเรียนจากการทำ Public Scoping ในประเทศไทย

อ.ดร.เดชรัต สุขกำเนิด

ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไก

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

กระบวนการตามมาตรา 67 วรรค 2

1. การประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
2. กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย
3. การให้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้
ความเห็นประกอบ
 - ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ
 - ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

การแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา 67

- ประกาศคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติว่าด้วย หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลกระทบทางสุขภาพฯ (พ.ย. 52)
- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่อง
 - การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (ธ.ค. 52)
 - การรับฟังความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย (ธ.ค. 52)
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระฯ (ม.ค. 53)
- การจัดตั้งองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (พ.ค. 53)

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ หมายถึง

- “กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมในการวิเคราะห์และคาดการณ์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อสุขภาพของประชาชน ที่อาจจะเกิดขึ้นจากนโยบาย โครงการ หรือ กิจกรรม ใดๆอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างหากดำเนินการ ในช่วงเวลาและพื้นที่เดียวกัน โดยมีการประยุกต์ใช้ เครื่องมือที่หลากหลายและมีกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดี ต่อสุขภาพของประชาชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว”

ความมุ่งหวังของการประเมิน ผลกระทบทางสุขภาพ

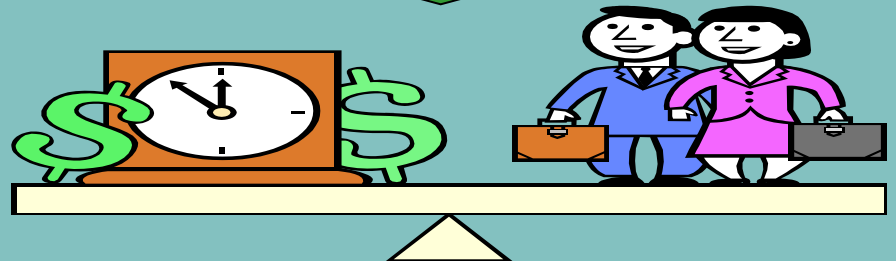
กระบวนการเรียนรู้
ร่วมกันในสังคม

และค้นหาทางออกที่ดีกว่าร่วมกัน

เพื่อคาดการณ์ถึง
ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

เพื่อที่จะสนับสนุนการตัดสินใจ
อันเป็นผลดีต่อสุขภาพประชาชน

หลักการของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

- หลักประชาธิปไตย
- หลักความเป็นธรรม
- หลักการใช้ข้อมูลหลักฐานอย่างเหมาะสม
- หลักความเหมาะสมในทางปฏิบัติ
- หลักความร่วมมือ
- หลักการสุขภาพของค์ร่วม
- หลักความยั่งยืน

กระบวนการและขั้นตอนการประเมินผลกระทบ ทางสุขภาพ แบ่งเป็น 4 กรณี

1. โครงการและกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง ตาม
มาตรา 67 รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550
2. นโยบายสาธารณะและกิจกรรมด้านการวางแผนพัฒนาที่ควรทำ HIA
โดยความสมัครใจของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ
3. นโยบายสาธารณะ โครงการและกิจกรรม ตามการขอใช้สิทธิของ
ประชาชนในมาตรา 11 ของ พรบ.สุขภาพแห่งชาติ
4. การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ในฐานะกระบวนการเรียนรู้
ร่วมกันของสังคม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อ
สุขภาพของประชาชน โดยไม่อยู่ใน 3 กรณีข้างต้น

HIA ตามมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญ

- ให้นำหน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการ จัดเวทีการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ (หรือ public scoping)
- การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายงาน EIA ต้องครอบคลุมปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ
- ให้นำหน่วยงานเจ้าของโครงการ/หน่วยงานที่ให้ใบอนุญาตจัดเวทีการทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ (หรือ public review)
- จัดส่งรายงานสรุปความเห็นของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และสาธารณชน พร้อมความเห็นและคำชี้แจงต่อ คณะกรรมการผู้ชำนาญการ
- คณะกรรมการผู้ชำนาญการเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ

ความมุ่งหวังของการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

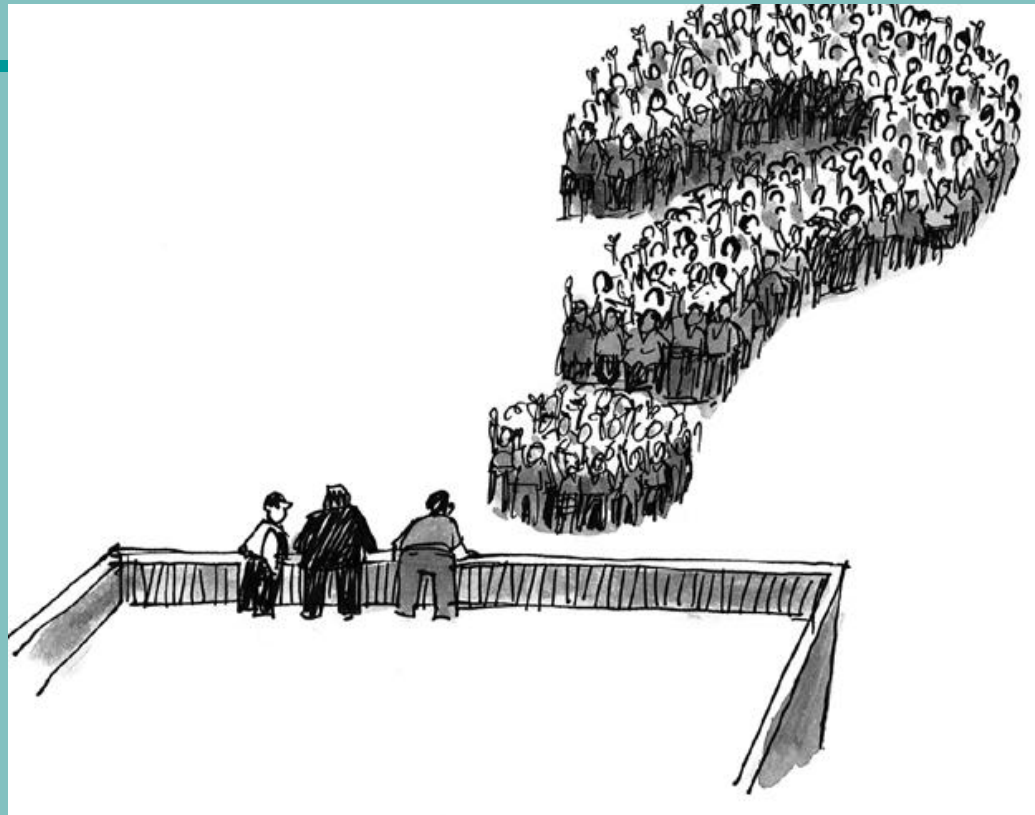

เข้าถึงข้อมูลโครงการ และข้อมูลผลกระทบทางสุขภาพ
และสามารถเข้าใจและคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้

วัตถุประสงค์ในการทำ Public Scoping

- เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้มาร่วมกันตั้งประเด็นคำถาม ข้อสงสัย และข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เพื่อเป็นประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบ
สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ความมุ่งหวังของการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

การตั้งคำถามต่อโครงการเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพ
และเสนอแนะแนวทางในการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ

- ต้องแจ้งล่วงหน้าให้สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติและสาธารณชนทราบไม่น้อยกว่า 1 เดือน ผ่านทางช่องทางการสื่อสารสาธารณะไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง
- ต้องเปิดเผยเอกสารโครงการ และร่างข้อเสนอการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนพิจารณาล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วันก่อนการจัดเวที
- การจัดเวที public scoping ต้องจัดช่วงเวลาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง และไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเวลาในการจัดเวที public scoping ทั้งหมด

การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมิน ผลกระทบทางสุขภาพโดยสาธารณะ

- ภายหลังจากจัดเวที **public scoping** จะต้องเปิดช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 15 วัน โดยต้องมีช่องทางอย่างน้อย 2 ช่องทาง
- จัดทำรายงานสรุปความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน พร้อมทั้งคำชี้แจง และนำเสนอขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (หรือ **Term Of Reference**) เพื่อการดำเนินการประเมินผลกระทบทางสุขภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการทำ Public Review

- เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้มาร่วมกันตรวจสอบ “ความถูกต้อง” และ “ความครบถ้วน” ของ “ข้อมูลและข้อสรุป” ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมถึงนำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น “เพิ่มเติม” ต่อร่างรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ความมุ่งหวังของการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

มีส่วนร่วมและสามารถวิเคราะห์วิจารณ์
รายงานผลกระทบด้านสุขภาพได้ด้วยตนเอง

การทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ ผลกระทบทางสุขภาพ

- ต้องแจ้งล่วงหน้าให้สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และสาธารณชนรับทราบไม่น้อยกว่า 1 เดือน ผ่านทางช่องทางสื่อสารสาธารณะไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง
- ต้องเปิดเผยร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนพิจารณาล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วันก่อนการจัดเวที
- การจัดเวที public review ต้องจัดช่วงเวลาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง และไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเวลาในการจัดเวที public review ทั้งหมด

การทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ ผลกระทบทางสุขภาพ

- ภายหลังจากจัดเวที public review จะต้องเปิดช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อย 3 ช่องทาง อย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 15 วัน
- จัดทำรายงานสรุปความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน พร้อมทั้งความเห็นและคำชี้แจงของหน่วยงานเจ้าของโครงการ/หน่วยงานที่ให้ใบอนุญาต/หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประสบการณ์ที่ผ่านมาในการทำ Public Scoping

- สช.ได้รับความร่วมมือในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า
- บางโครงการจัดส่งเอกสารไม่ครบถ้วนตามกำหนดเวลา
- บางโครงการจัดทำเอกสาร Public scoping ที่ดี+เข้าใจง่าย
- เวลาในการจัดเวทีกระชั้นกันมาก-เป็นภาระสำหรับประชาชน
- สช.แนะนำว่าสามารถจัดเวทีร่วมกันได้ในโครงการที่เกี่ยวข้องกัน
- มีการจัดเวทีร่วมกันมากที่สุด 7 โครงการ
- ถูกท้วงติงจากภาคประชาชน เพราะสับสนในการรับข้อมูลและให้ข้อคิดเห็นต่อโครงการต่าง ๆ ในเวที

ประสบการณ์ที่ผ่านมาในการทำ Public Scoping

- ประชาชนยังไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของ public scoping
- ไม่มีเวลาหรือไม่ได้อ่านเอกสารของโครงการ
- การสนับสนุนภาคประชาชนในการให้ความเห็นน้อยมาก
- การให้ความเห็นของประชาชนบางส่วนจึงไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ
- ปชช. เกิดข้อสงสัยว่า ความเห็นที่ให้และที่ได้มาจะมีผลอย่างไรต่อการประเมินผลกระทบและการดำเนินโครงการ
- สช. จัดเวทีหารือกับผู้ประกอบการแล้ว 3 ครั้ง
- ขาดการจัดเวทีร่วมกัน (สช.+สผ.) เพื่อตอบข้อซักถามของฝ่ายต่าง ๆ

การปรับปรุงในขั้นตอน Public Review

- สร้างความเข้าใจของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน
- จัดเวทีหารือ ทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการ
- อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
- พัฒนาขีดความสามารถของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน และจหนท.สาธารณสุขในการเข้าร่วม HIA
- จัดกระบวนการให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง
- จัดเตรียม HIA Readers ทั้งในส่วนกลางและในระดบัพื้นที่
- การเข้าร่วมติดตามและสังเกตการณ์การทำ HIA

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวดังกล่าว

- ประชาชนร่วมตรวจสอบการดำเนินการอย่างเป็นระบบ
- เอกสารรายงาน EHIA ถูกนำมาใช้อย่างเป็นระบบมากขึ้น
- ตั้งคำถามที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสุขภาพจากตัวโครงการโดยตรงมากขึ้น
- บทบาทของจนท.สาธารณสุขชัดเจนขึ้น
- การดำเนินการในเวทีรับฟังความเห็นเป็นระบบและน่าสนใจ
- การจัดส่งความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรมีมากขึ้น

ประเด็นท้าทายในการวิเคราะห์ HIA

- รายการสารเคมีอันตราย และการจัดการสารเคมีอันตราย
- ผลกระทบต่อความสามารถในการรองรับมลพิษสำคัญในพื้นที่
- การเตรียมพร้อมรับมือเหตุการณ์วิกฤตและอุบัติภัยสารเคมี
- ผลกระทบต่อสุขภาพทางสังคม และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน
- กลไกการติดตามผลกระทบทางสวล.และสุขภาพอย่างมีส่วนร่วม

ขั้นตอนต่อไปสำหรับมาตรา 67 วรรค 2

- การจัดส่งรายงาน public review
- การพิจารณารายงาน EHIA ของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ
- การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย โดยหน่วยงานผู้อนุมัติ/อนุญาต
- การให้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้ความเห็นประกอบการก่อนตัดสินใจ

HIA ในฐานะกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม

สามารถออกแบบและพัฒนาโยบายสาธารณะ
ร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายสาธารณะและกิจกรรม ด้านการวางแผนพัฒนาที่ควรทำ HIA

- การจัดทำและปรับปรุงผังเมือง ที่อาจนำมาสู่โครงการ/กิจกรรมที่มีผลกระทบรุนแรงในอนาคต
- การวางแผนภูมิภาค (เช่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับภาคใต้)
- การจัดทำแผนโครงข่ายการคมนาคม
- การจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า
- การจัดทำแผน/ยุทธศาสตร์การพัฒนาแร่/เหมืองแร่
- การเพาะปลูก/เพาะเลี้ยงสิ่งมีชีวิตที่ดัดแปลงพันธุกรรม
- นโยบายหรือการวางแผนการทำการเกษตรขนาดใหญ่
- นโยบายหรือการวางแผนเกี่ยวกับวัตถุอันตราย กากของเสีย และสารกัมมันตภาพรังสี
- นโยบายการค้าเสรีหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ตาม ม.๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญฯ
- การวางแผนดำเนินโครงการ/กิจกรรมในพื้นที่ที่มีคุณค่าทางการอนุรักษ์

ขอขอบพระคุณสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน และ
กราบขออภัยในความไม่สะดวก (ทั้งกายและใจ)

“การเรียนรู้ที่ยากที่สุด คือ การเรียนรู้ที่จะเข้าใจและ
ยอมรับในความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างกัน”